

ОБЛІК ТА АУДИТ

УДК 657.471.11

А. Л. ЦЮЦЯК

Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ ПІДПРИЄМСТВ
РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ АВТОМАТИЗОВАНОЇ
ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ**

В статті розкрито теоретичні та практичні аспекти застосування в обліковому процесі підприємств ресторанного господарства інформаційних технологій. Здійснено аналіз програмного забезпечення з автоматизації обліку й управління діяльністю ресторанного господарства та виявлені переваги його застосування.

In the article disclosed the theoretical and practical aspects for use in account process the enterprise restaurant management information technology. Done analysis software to automate and manage restaurants and discovered the benefits of its application.

Ключові слова: інформаційні системи, інформаційні технології, облік, ефективність, ресторанне господарство.

Постановка проблеми. Задля підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю підприємств ресторанного господарства необхідно впроваджувати новітні інформаційні технології, які б враховували особливості функціонування зазначених суб'єктів підприємництва. Комп'ютеризація обліку управлінської діяльності супроводжується необхідністю навчання персоналу (користувачів); виникненням додаткових витрат із розробки та впровадження інформаційних технологій; необхідністю визначення ефективності використання системи; ймовірністю появи системних помилок. Проте, наявність згаданих недоліків не може заперечити можливого ефекту від ведення бухгалтерського обліку в середовищі сучасних комп'ютерних інформаційних систем. Основними перевагами такого обліку є: підвищення якості управління виробничо-торгівельною діяльністю, збільшення продуктивності праці, забезпечення збереження матеріальних ресурсів тощо.

Автоматизація фактів господарського життя суб'єктів господарювання є неодмінною складовою процесу вдосконалення їх облікової системи та може бути комплексною або частковою. Враховуючи зазначене, менеджерам важливо оцінити ринок програмних продуктів та обрати ефективні засоби автоматизації, які б забезпечували найкращі результати діяльності з оптимальними витратами на впровадження інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням автоматизації обліку, аналізу та аудиту присвячено значну кількість праць провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема різні аспекти даної проблеми досліджували наступні вітчизняні вчені: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, О.С. Височан, В.П. Завгородній, А.Г. Загородній, С.В. Івахненко, Ю.А. Кузьмінський, Т.А. Писаревська, Л.О. Терещенко, В. Д. Шквір та інші.

Разом з тим, питання автоматизації облікової діяльності торговельних підприємств, а тим більше ресторанного господарства, потребують додаткового дослідження з метою визначення найбільш оптимального програмного продукту для зазначених суб'єктів.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження характеристик та аналіз переваг і недоліків основних програмних продуктів з автоматизації обліково-аналітичного процесу підприємств ресторанного господарства.

Основний матеріал. Інформаційні технології відіграють неабияке значення у досягненні запланованих результатів та реалізації стратегічних цілей й завдань поточної та майбутньої діяльності. Законом України «Про національну програму інформатизації» інформаційну технологію визначено як цілеспрямовану організовану сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування [1].

Будь-яка автоматизована інформаційна система (АІС) – це сукупність інформації, методів, програмно-технічних засобів і спеціалістів, які слугують для обробки даних та прийняття управлінських рішень [5; с. 10]. Таким чином, функціонування автоматизованої інформаційної системи повинне бути спрямоване на підготовку інформації щодо основних техніко-економічних показників роботи підприємств задля оперативного впливу на результати їх діяльності. Своєчасна, точна, оперативна інформація, отримувана із інформаційних систем, є однією із передумов підвищення ефективності управління підприємством.

Д.е.н., професор М.Т. Білуха зазначає, що в умовах глобалізації економіки ускладнилися процеси її управління, що викликають необхідність створення інформаційних систем в електронному середовищі, які задовольняють запити управління, що обумовлює еволюцію розвитку організації й методології обліку на науковій основі [3, с. 51]. Слід враховувати, що впровадження таких технологій не завжди приносить

очікувані вигоди. Саме тому, менеджерам підприємницьких структур необхідно особливу увагу зосереджувати на проблемах ефективності автоматизації обліково-аналітичного процесу, здійснювати моніторинг інформаційної технології та визначати існуючі недоліки й розробляти заходи із її вдосконалення.

Сучасний ринок інформаційних ресурсів пропонує здійснювати автоматизацію діяльності підприємств ресторанного господарства із застосуванням численних програмних продуктів, які відрізняються як рівнем автоматизації, так і вартістю впровадження. Менеджери різних рівнів повинні не тільки бути добре обізнаними із організацією виробничо-торгівельної діяльності, ефективно управляти економічними процесами й володіти методами внутрішньогосподарського контролю, але й знати порядок функціонування сучасних інформаційних технологій задля повноцінного використання їх можливостей.

Специфічною ознакою підприємств ресторанного бізнесу є гармонійне поєднання виробничої (виготовлення страв власного виробництва) та торговельної (продаж купованих товарів і продукції) діяльності, а також надання супутніх послуг з обслуговування відвідувачів. Важливо, щоб автоматизована система враховувала зазначені чинники, що свідчатиме про її ефективність та обґрунтованість застосування.

Автоматизація обліку у ресторанному господарстві повинна вирішувати три взаємопов'язаних комплекси завдань: закупівля сировини; виготовлення продукції власного виробництва; продаж продукції (товарів). Саме тому, комп'ютеризуючи основні господарські процеси необхідно:

1) на етапі закупівлі проводити аналіз наявності товарних запасів й динаміки їх продаж з метою оперативного управління сировинною базою, а також здійснювати обґрунтоване планування наступних придбань;

2) на етапі виготовлення продукції власного виробництва використовувати масиви нормативно-довідкової інформації стосовно калькулювання продукції власного виробництва, планувати й обліковувати випуск продукції, здійснювати списання запасів на виробничі потреби;

3) на етапі реалізації продукції власного виробництва й купівельних товарів управляти збутовим процесом, проводити контроль за ходом виконання замовлень, контролювати оплату за ними, підтримувати гнучку систему знижок, а також надавати можливості змін цін на товарні запаси впродовж дня та здійснювати операції відмови за замовленнями.

У діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу слід запроваджувати такі форми документів, які пристосовані для обробки їх за допомогою сучасних засобів обчислювальної техніки, забезпечують відповідні класифікацію й впорядкування, раціоналізують технологічний процес формування документів на основі аналізу схем руху їх потоків [4, с. 313]. Погоджуючись із даною тезою, зазначимо, що автоматизована система має містити типові галузеві форми первинних документів та звітність (стандартну і регламентовану) задля відображення господарських операцій на підприємствах ресторанного господарства. Електронні документи повинні слугувати підґрунтям для організації комп'ютерного обліку, виступати передумовою переведення реєстрації господарських операцій на новий якісний рівень.

Програмне забезпечення з автоматизації виробничо-торгівельної діяльності закладів ресторанного господарства, зокрема і облікового процесу прийнято умовно поділяти на два глобальні модулі: фронт-офіс і бек-офіс (рис. 1), які у взаємодії забезпечують комплексну автоматизацію операцій підприємства. Для ефективною взаємодії доцільно в межах локальної мережі здійснювати обмін даними між зазначеними модулями.

Наведений рисунок розкриває процес автоматизації діяльності підприємств ресторанного господарства, функціональні можливості фронт-офісу і бек-офісу, а також різні варіанти застосування реєстраторів розрахункових операцій.

Зазначимо, що запровадження комплексної автоматизації обліку й управління діяльністю підприємств ресторанного господарства має ряд переваг, зокрема:

1) бек-офіс за наслідками здійснення аналізу товарних запасів дозволяє мінімізувати товарні втрати, пришвидшити рух активів, а також виявляти відхилення фактично понесених витрат від встановлених нормативів;

2) фронт-офіс забезпечує мінімізацію зловживань матеріально-відповідальними особами;

3) можливість в оперативному порядку формувати зовнішню, внутрішню й специфічну звітність, за даними якої проводити комплексний аналіз діяльності закладу.

Важливо, щоб інформаційні технології враховували потребу в бюджетуванні як елемента фінансового планування та інструмента управління діяльністю підприємств.

Принципове значення для побудови комп'ютерних інформаційних облікових систем і для перевірки правильності їх функціонування та оцінки вірогідності фінансової звітності має програмне забезпечення [2, с. 33]. Вітчизняний та зарубіжний ринок програмних продуктів пропонує доволі значну кількість програм з автоматизації діяльності підприємств ресторанного господарства, які характеризуються практично однаковими функціональними можливостями. Проведений аналіз основних програм з автоматизації

діяльності підприємств ресторанного господарства та виявлені переваги їх застосування наведено в табл. 1.

Варто зазначити, що достовірно оцінити ефективність інформаційних технологій та визначити існуючі переваги від їх використання доволі складно. Цей факт може негативно відзначитись на очікуваних результатах. Вибираючи конкретну систему автоматизації, перш за все, необхідно враховувати функціональність та окупність коштів на впровадження такої системи. Комп'ютерний облік у підприємствах ресторанного господарства повинен вирішувати наступні основні завдання: формування технологічних та калькуляційних карт; визначення реалізаційних цін на купівельні товари та продукцію власного виробництва; забезпечення оперативного обліку та здійснення контролю за наявністю й рухом товарно-матеріальних цінностей на складі та у виробництві; узагальнення інформації у вигляді облікових реєстрів та звітів; здійснення аналізу виробництва та продаж продукції, залишків й оборотів товарних запасів, товарних втрат, а також цінової політики.

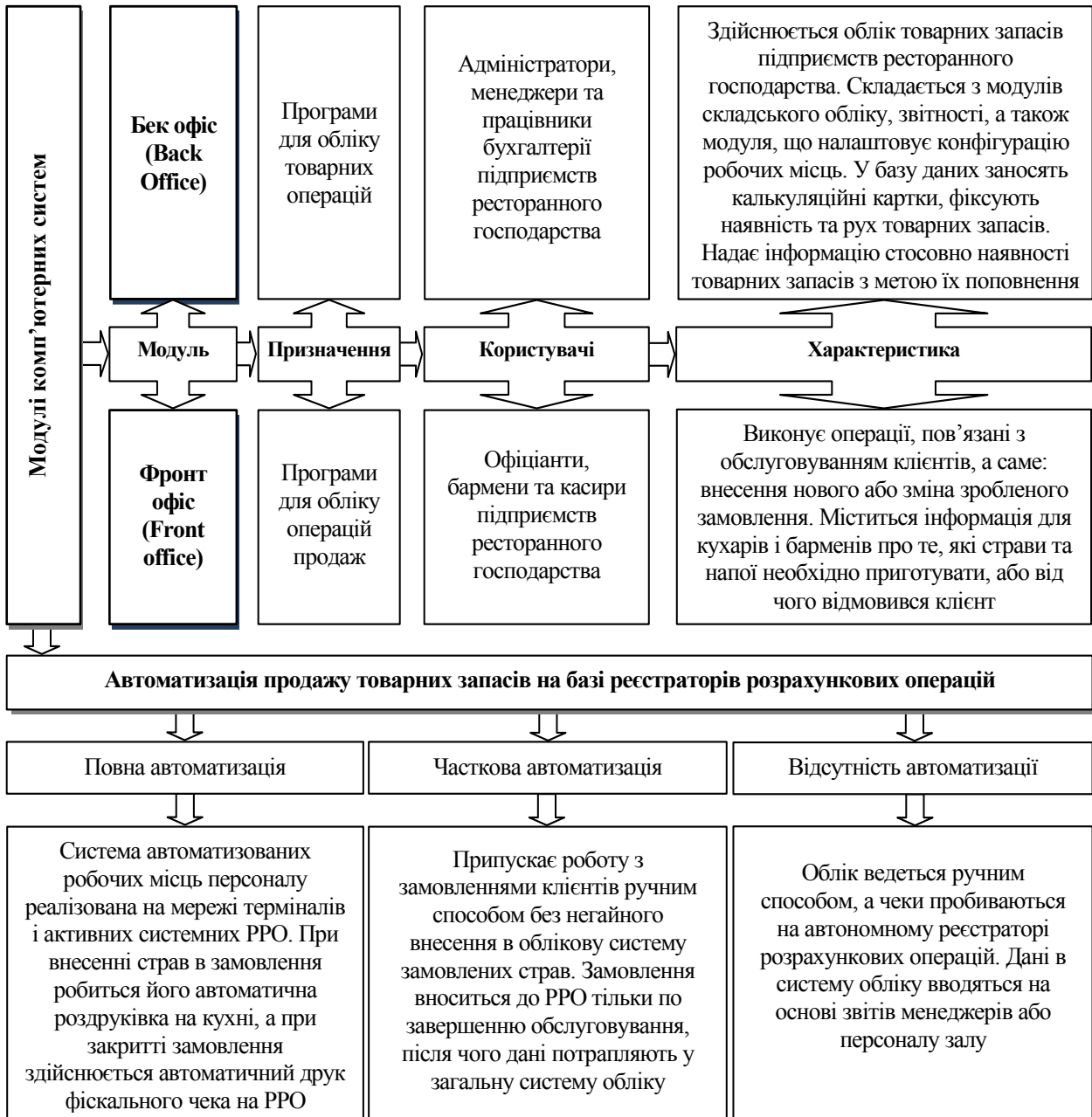

Рис. 1. Послідовність автоматизації на підприємствах ресторанного господарства

Автоматизація обліково-аналітичного процесу, як правило, доволі вартісний проект, потребує тривалого впровадження та включає наступні етапи: передпроектне дослідження; складання проекту; навчання персоналу; встановлення та налаштування обладнання; введення системи в експлуатацію; наступне сервісне обслуговування.

Характеристика основних програм з автоматизації обліку у ресторанному господарстві

№ з/п	Назва програми	Характеристика	Переваги
1	2	3	4
1	1С-Рарус: Общепит	Ведення фінансового й податкового обліку, здійснення внутрішнього контролю в закладах ресторанного господарства. Застосовується обліковим персоналом, менеджерами, технологами, шеф-кухарями. Обліковий процес здійснюється в єдиній інформаційній базі	– підключення інтерфейс касира до торговельного устаткування; – робота з різними платіжними картами; – передбачає завантаження даних щодо реалізації з програми UCS «R-Keeper»
2	Парус-Ресторан	Здійснюється калькулювання страв власного виробництва; списання запасів; формування меню; контроль руху товарних запасів; підготовка аналітичних звітів щодо виготовлених страв та спожитої сировини, виконання замовлень та завантаження офіціантів	– зручний інтерфейс, який працює з сенсорними моніторами і кишеньковими ПК; – дозволяє використовувати торговельне обладнання в різних режимах
3	TillyPad XL	Надає можливість автоматизувати процес управління ресторанним господарством з використанням сучасних технологій та інновацій: SMS та e-mail інформування, мультимовність, веб-інтерфейс тощо	– забезпечує контроль за діяльністю персоналу; – оперативно формує будь-які звіти; – здійснює розрахунки в готівковій та безготівковій формі, або в кредит
4	Система R-keeper	Здійснює повний цикл облікових операцій від надходження товарних запасів на склад до їх реалізації. Складається з набору програмних модулів, які визначаються конфігурацією конкретної системи: «Менеджер», «Каса», «Бар», «Термінал офіціанта»	– мінімальна конфігурації системи працює з використанням одного РРО; – касові термінали можуть експлуатуватися як інтегровано з касовим апаратом, так і автономно
5	Система Капітал 2008: Ресторан	Призначена для обліку грошово-товарних операцій, формування фінансової звітності, а також ведення управлінського обліку в закладах ресторанного господарства. Спрямована на підвищення ефективності управління закладом ресторанного господарства та зміцнення його системи внутрішнього контролю	– забезпечує багатокористувацьку роботу; – підтримує можливість віддаленого використання; – інтуїтивно зрозумілий інтерфейс; – включає повний комплект методик обліку
6	Система «Маркет+4.х»	Автоматизує процес обслуговування клієнтів та облік продаж. Для обробки результатів продаж в автоматизованій системі управління підприємством ресторанного господарства призначена система обліку бек-офіс. Показники щодо продаж автоматично передаються в бек-офіс для подальшого опрацювання	– забезпечує підключення «Маркет+4.Х» до будь-якої облікової програми; – підтримує можливість роботи з торговельними майданчиками
7	Система «ISOFT-РЕСТОРАН»	Ведення обліку надходження й вибуття товарних запасів на складі і в бухгалтерії. Застосовується технологія сенсорного екрану, дозволяє організувати зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс користувача. Забезпечує можливість аналізу діяльності підприємства	– забезпечує облік та контроль товарних запасів; – прискорює процес обслуговування клієнтів; – самостійно функціонує без інтеграції з торговим обладнанням

Висновки. Впровадження новітніх інформаційних технологій надає можливість одержання оперативної та своєчасної інформації про виробничо-торгівельну діяльність підприємств ресторанного господарства з метою ефективного управління останніми. Завдяки зазначеному, з'являються можливості: 1 – оптимізації систем обліку та внутрішньогосподарського контролю; 2 – раціоналізації товарних витрат, виробничих витрат й витрат діяльності; 3 – забезпечення дієвості роботи персоналу; 4 – можливості доступу до інформації ширшого кола як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Отже, ефективне функціонування інформаційних технологій сприяє забезпеченню управління

виробничо-торгівельною діяльністю та основними бізнес-процесами підприємств ресторанного господарства, а також створює єдиний інформаційний простір для ведення точного, оперативного й зручного обліково-аналітичного процесу.

Література

1. Про національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.1998 № 74/98-ВР зі змінами і доповненнями – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=74%2F98-%E2%F0>.
2. Івахненко С.В. Комп'ютерний аудит: контрольні методики і технології / Івахненко С.В. – К. : Знання-Прес, 2005. – 304 с.
3. Білуха М. Методологія бухгалтерського обліку в електронному середовищі / М. Білуха, Т. Микитенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 8. – С. 50–54.
4. Нечаюк Л.І. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент : [навчальний посібник] / Нечаюк Л., Нечаюк Н. – 3-є видання. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 344 с.
5. Скопень М.М. Комп'ютерні інформаційні технології в туризмі : [навчальний посібник] / Скопень М. – К. : КОНДОР, – 2005. – 302 с.

Надійшла 13.12.2011; рецензент: д. е. н. Щурик М. В.

УДК 657:331.212(045)

Г. В. БЛАКИТА, Л. П. ШЕВЧУК, І. С. ПІЗНЯК
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

РОЗРАХУНОК ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНДИКАТИВНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ: ПРОБЛЕМИ ТА РЕАЛІЇ

У статті проаналізовано результати впровадження нової методики розрахунку єдиного соціального внеску, що зменшить податкове навантаження на підприємство.

The article analyzes the results of a new method of calculating the single social tax, which would reduce the tax burden on business.

Ключові слова: індикативна заробітна плата, єдиний соціальний внесок, податкове навантаження, аналіз.

Вступ. Процеси, що відбуваються у вітчизняній економіці, зумовили трансформацію майже всіх сфер суспільства. За даних умов для більшості організацій малого та середнього бізнесу ключовим питанням стало питання виживання на тлі надзвичайно високих ставок податків.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку, у здійсненні державної політики соціального захисту працюючих, основним інструментом є методи задоволення їх матеріальних потреб. Заробітна плата – це точка перетину інтересів підприємства, працівника та держави. Кожна з цих сторін оцінює значення заробітної плати як найважливіше. Однак, слід враховувати, що для підприємства зарплата – це витрати, для робітників – основний дохід, а для держави – поповнення бюджету. Високі ставки податків на фонд оплати праці змушують керівників підприємств приховувати реальну заробітну плату, що призводить до значних порушень у системі оплати праці: зменшення надходжень до державного бюджету та погіршення соціального клімату працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні підходи до визначення та оцінки податкового навантаження на фонд оплати праці, пошук альтернатив сучасним схемам розрахунку нарахувань на заробітну плату представлені в працях багатьох вітчизняних науковців та економістів, зокрема Г. Блакити, Є. Мниха, Л. Шевчук, М. Семикіної, Л. Курій, О. Ревякіна та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Численні дослідження науковців стосуються лише окремих аспектів проблеми зменшення податкового навантаження. При цьому аналіз результатів нових методик розрахунку єдиного соціального внеску вивчено недостатньо, що обумовлює актуальність дослідження.

Постановка завдання. Аналіз методики розрахунку єдиного соціального внеску на основі індикативної заробітної плати та оцінка економічного ефекту від її впровадження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Боротьба з високим податковим навантаженням буде ефективною лише за умови комплексного підходу, зокрема аналіз даної проблеми у стратегічному аспекті. Реалізація інноваційної моделі розвитку передбачає як зміну технологічного укладу, так і зміну організаційної структури. Оскільки випереджальний розвиток передбачає переважний розвиток базових галузей за рахунок ендогенного характеру інновацій, слід зауважити, що характер залучення коштів в інновації буде суттєво відмінним від сучасного, коли нові технології є в основному екзогенними. При такому характері процесів слід розуміти, що їх ефективність буде досягатись при масовому впровадженні нових та стимуляцією розвитку кадрового потенціалу, релевантного новітнім [1, с.69].